

ดวงตราพระสิทธิดาตา

พระสิทธิดาตา ซึ่งเป็นสัญลักษณ์สำคัญของตราประจำสถาบันของมหาวิทยาลัย
ธุรกิจบัณฑิต เป็นปางหนึ่งของพระคเณศ เทพเจ้าแห่งปัญญาและความสำเร็จ

พระคเณศเป็นเทพเจ้าของฮินดู กายเป็นคน เศียรเป็นช้าง มีงาข้างเดียว ปกติ
มีสี่กร และทรงหนุเป็นพาหนะ มีนามโดยเฉพาะ ว่า **“พิฆเนศวร”** แปลว่า ผู้เป็นใหญ่
ในความติดขัด **“สิทธิดาตา”** แปลว่า ผู้อำนวยความสำเร็จผล ถือบูชาก็จะมีความสำเร็จ
เป็นสวัสดิมงคลด้วยประการทั้งปวง ความยิ่งใหญ่ของพระคเณศหรือพระสิทธิดาตานี้จะ
ดูได้จากการที่มีชนหลายชาติยกย่องเคารพนับถือจะทำกิจการอันใดให้ กราบไหว้บูชา
อาทิเช่น พม่า ลังกา ลาว จีน ธิเบต อินเดียเซีย ฯลฯ

กำเนิดของพระคณศ มีเรื่องเล่ากันมาก และแตกต่างกันไป ทั้งนี้เพราะเรื่องเล่าต่อๆ กันมา ได้ถูกต่อเติมให้พิสดารขึ้น เพื่อให้คนฟังเกิดความ เสื่อมใส แม้แต่คัมภีร์ของฮินดูเองก็มีหลายฉบับ อย่างไรก็ตามพออนุมานได้ว่า พระคณศเป็นโอรส ของพระอิศวรและพระนางบารพตี (ปารวตี) หรือ พระอุมาเทวี เมื่อประสูติมีพระนามว่า **“ขันธกุมาร”** ขณะที่พระกุมารก็มีเหตุให้พระเศียรหลุดจาก พระศอ ร้อนถึงพระวิศณุกรรมต้องตัดเศียรข้าง มาต่อให้ พระอิศวรจึงประทานพรโดยตรัสว่า **“ให้เป็นเทพแห่งความสำเร็จและเป็นเทพเจ้า ที่ได้รับการบูชาในกิจการต่างๆ ก่อนเทพองค์อื่นๆ มิฉะนั้นกิจการเหล่านั้นต้องติดขัดไม่สมประสงค์”** ยกเว้นการศพออย่างเดียว

ส่วนเรื่องราวที่ว่า ทำไมเศียรพระขันธกุมารจึงมีอันต้องหลุดขาดออก ก็เล่า แตกต่างกันไป ของไทยเราเล่าสืบต่อกันมาว่า พระอิศวรจะไล่กันต์ (โกนจุก) พระขันธ กุมาร จึงได้ประชุมเทวดาและนักสิทธิ์วิทยากร ณ เขาไกรลาส และเชิญพระพรหม พระนารายณ์ มาเจริญพระเกศา ครั้นถึงวันมงคล เผอเชิญพระนารายณ์กำลังบรรทม หลับสนิท พระอิศวรจึงมีเทวโองการให้พระอินทร์เอามหาสังข์ไปปลุก พระนารายณ์แว่ว เสียงสังข์ ลืมพระเนตรเห็นพระอินทร์ จึงตรัสถามว่าโลกมีเหตุประการใด พระอินทร์ทูลว่า พระอิศวรมีเทวโองการให้เสด็จไปเจริญพระเกศาพระขันธกุมาร พระนารายณ์พลั้งโอษฐ์ว่า **“ลูกหัวหายจะนอนหลับให้สบายก็ไม่ได้”** แล้วก็เสด็จมาพบกับพระอินทร์ ขณะพระนารายณ์ ตรัสสนั้น ด้วยอำนาจวาจาสิทธิ์พระเศียรทั้งหกของพระกุมาร (พระขันธ กุมารมีหกเศียร) ก็อันตรธาน พระอิศวรจึงมีเทวโองการให้พระวิศณุ ไปยังโลกมนุษย์ตัดเอาศีรษะคนถึงมรณะแล้วมาต่อเศียรพระขันธ กุมาร พระวิศณุกรรมรับเทวโองการมาแล้ว ก็เที่ยวหาศีรษะคน ผู้ถึงมรณะในวันนั้น แต่ไม่พบว่ามิผู้ใดตาย พบแต่ข้างนอนฝัน ศีรษะไปทางตะวันตก ก็ตัดเอาศีรษะข้างไปต่อเป็นเศียรพระขันธ กุมาร พระเป็นเจ้าทั้งสามจึงพร้อมกันเปลี่ยนพระนามพระขันธกุมาร ให้เรียกว่า **“พิฆเนศวร”**

พระคณศมีรูปกายเป็นคน เคียรเป็นข้าง มีสี่กร หกกรแปดกร หรือสองกรอย่างของไทยเราก็ได้ สีกายโดยปกติแดง ลักษณะเตี้ยทอ้งพลุ่ย ทรงงูเป็นสังวาลหรือสายรัดพุง มีขาข้างเดียว สิ่งที่ทรงตามปกติ คือ ขอช้าง บ่วงบาศ งาหัก และขนมโมทก (ขนมต้ม) พาหนะคือหนู พระคณศแบ่งภาคได้ ๓๒ ภาค โดยมีนามต่างๆ กัน **สิทธิธาดา** เป็นนามหนึ่ง แปลว่า **ผู้อำนวยความสำเร็จผล**

บรรดาทวยเทพนั้นแม้จะทรงฤทธิ์ อำนาจ แต่ก็มีลักษณะประจำตัวคล้ายกับมนุษย์เราไม่น้อยเลย เป็นต้นว่า พระนารายณ์เป็นเทวดาขี่เซา เวลาเกิดกสิยุคก็ต้องสวด อ้อนวอนปลุกกัน พระศิวะบางปางชอบสูบกัญชา พระอุมาชอบกินเหล้า ฆ่ายักษ์และดูดกินเลือด ส่วนพระคณศนั้นเป็นเทพที่โปรดปรานขนมต้ม เล่ากันว่าคราวหนึ่ง เสวยขนมต้มที่คนนำมาบูชาเกินขนาดจนพุงกาง เสวยเสร็จก็ทรงหนูกลับไปในเวลากลางคืน เผอิญหนูเจอบึงใหญ่ จึงหลบงู พระคณศหกคะเมนลงไปทอ้งแตก ขนมต้มทะลักออกมาหมด พระคณศยังเสียดายขนมต้มจึงรีบโกยเข้าไว้ในพุง แล้วฆ่างูเอามาเป็นสายรัดพุงไว้ เหตุนี้รูปพระคณศจึงมีสายรัดพุงเป็นงู

ตามตำนาน พระคณศอาจจะไม่มีฤทธิ์มากเท่าเทพองค์อื่นๆ แต่ทรงเป็นที่เคารพนับถือของผู้คนอย่างแพร่หลาย รูปพระคณศที่ทำไว้บูชามีทั้งที่เป็นไม้ ดิน และ โลหะ มีทุกขนาด ในประเทศไทย แต่เดิมนั้น มีการสร้างพระคณศตามรูปแบบอินเดีย ซึ่งมีขนาดเล็กนำติดตัวไว้บูชาได้สะดวก อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน เราจะพบเห็นรูปพระคณศหลากหลายขนาดอยู่ทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นพิพิธภัณฑ์ วัดวาอาราม เทวสถาน โรงแรม สถานที่ราชการ กรมศิลปากร และมหาวิทยาลัยศิลปากร ก็ใช้รูปพระคณศเป็นดวงตราสัญลักษณ์ โดยถือว่าเป็นเทพประจำศิลปวิทยา

“พระสิทธิดาตา”

เทพแห่งการประทอนปัญญา
ความฉลาด และความสำเร็จ
แก่ผู้ศึกษาในมหาวิทยาลัย
ธุรกิจบัณฑิตย์

ความเป็นมาของการนำ “พระสิทธิดาตา” มาเป็นตราสัญลักษณ์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ข้อมูลจากเอกสารจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ซึ่งเป็นหนังสือตอบโต้ระหว่าง อาจารย์ ดร.ไสว สุทธิพิทักษ์ ผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัย กับ
พระยาอนุমানราชธน ทำให้ทราบว่า อาจารย์ ดร.ไสว สุทธิพิทักษ์ ได้อ่านบทความเรื่อง
พระคณศ ที่พระยาอนุমানราชธนในนามปากกา “เสฐียรโกเศศ” และพระสารประเสริฐ
หรือ “นาคะประทีป” เขียนไว้ในวารสารศิลปากรปีที่ ๑ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๔๘๐ อาจารย์
ดร.ไสว จึงมีความประสงค์จะใช้พระคณศเป็นตราสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัย เพราะมี
ความหมายเป็นสวัสดิมงคลและความสำเร็จในกิจการของสถาบัน จึงได้ปรึกษาและขอ
ความเห็นจากพระยาอนุমানราชธน ท่านจึงได้เสนอให้ใช้ตราสัญลักษณ์เป็นพระสิทธิดาตา
อันเป็นชื่อหนึ่งของพระคณศ เนื่องจากชื่อพระพิฆเนศวร์ ในคติความเชื่อของคนในยุค
สมัยนั้น หมายถึงเทพเจ้าแห่งศิลปะ และได้ใช้เป็นตราประจำหน่วยงานหรือสถาบัน
การศึกษาที่เกี่ยวกับศิลปะไปแล้ว

จดหมายปรึกษาเรื่องตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

จดหมายจากอาจารย์ ดร.ไสว สุทธิพิทักษ์

จดหมายตอบจากพระยาอนุমানราชชน

ราชบัณฑิตยสถาน
๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๐๐

เรื่อง กราบพระจำสดำบันการศึกษา
เรียน คุณไสว สุทธิพิทักษ์

ตามหนังสือฉบับลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน สกนนี้ ทวหรือเรื่องชื่อของสถำบัน
การศึกษาและกรำเรื่องหมายที่จะใช้เป็นสัญลักษณ์ประจำสถำบัน ความทราบแล้ว นั้น
คณะกรรการของคณะแล้ว เรื่องชื่อเห็นว่ำคิแล้ว ส่วนเรื่องกรำเห็นว่าควรจะ
เป็นพระสิริธำครำ ทำเป็นรูปเทวกำประหัตถ์นึ่งบนพระแท่น พระหัตถ์ขวาทรงช่อขำง
พระหัตถ์ซ้ายทรงสมุทม์วชิ ใต้พระแท่นมีลายเป็นรูปพญ ซึ่งเป็นพระทพพะของพระศเคศ
ส่วนจะมีลายอะไรอีกแล้วแต่ขำง จะเป็นชัยพุกฤษหรือลายกนกก็คิ ถ้าประสงคจะให้มี
คาลำก้วย ก็ใช้ว่ำ "กมฺมเบเคน วิชฺฐมคคิ" ซึ่งแปลว่ำ "คนบริสุทธิคิด้วยกรำงาน" เขียน
นามสกุลของคูนไปนคิ แต่คิจะรุ่งรัง แล้วแต่จะเห็นสมควร ชมธำอำนวทรให้คูนประสม
ควำมสำเริจในคิจกรำงานที่ประสงคสมปรำร ธนำรงทุกประกำร .

ขอแสดงความนับถือ

(พระยาอนุমানราชชน)

๑๕๔ ถนนพระราม ๕ พระนคร
๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๐๐

กราบเรียน ท่านอาจารย์ พระยาอนุมานราชชน ที่เคารพ
กระหม่อมขอประทานอภัยที่คิองรบกวน ทั้งนี้เนื่องจกกระหม่อมคิคกกลงใจจะเปลี่ยนอาชีพ
จกการค้ำขำบ ซึ่งกระหม่อมคิค้ำเงินมำคร ๒๐ ปี ในปีนึ่งไปเป็นคครู (อาชีพที่หม่อมทำเมือจบ ม.๔
แล้ว) โดยคิเตรียมกรำจัดตั้งสถำบันการศึกษาวิชำศษิน ๓ เลขที่ ๑๓ ถนนพระรำช ๖
(คคองประปำตมเทศ) คร่งขำมสถำบันวิศยุกรมประชำสัมพันธ์ เป็นอคำร ๕ ชั้น และจะเปิด
ทำกรำสอนในมิถุนำยน พ.ศ. ๒๕๑๑ นี้ สถำบันนึ่งจะสอน ๒ ระดับคิคือ รับหุจบ ม.ศ.๓ (ม.๖)
กับหุจบ ม.ศ.๕ (ม.๘) หรือเทียบเท่ำ ซึ่งสอนระดับมหาวิทยาลัย วิชำที่สอนมีคิงนึ่ง วิชำกรำ
พำณิชย, วิชำเลขำนุกร, วิชำกรำบัญชี, วิชำบริหารธุรกิจ, วิชำภำษำค้ำงประเทศและอื่น ๆ
อันจำเป็นแ่งวำกรำธุรกิจปัจจุบัน

เรื่องทีกระหม่อมขอรบกวนท่านอาจารย์มีคิงนึ่ง

๑. เรื่องชื่อของสถำบัน ; กระหม่อมคิคิองใจไว้ว่ำจะชื่อ ธุรกิจบัณฑิตวิทยาลัย คร่งกับ
ภำษำอังกฤษว่ำ COLLEGE OF BUSINESS ADMINISTRATION
เหตุคคค คำ BUSINESS ในภำษำอังกฤษ มีความหมำยเชิงกรำงาน, กรำอาชีพ,
กรำชื่อ กรำขำยสินค้ำและบริกำร, กรำพำณิชย, องค์กรำพำณิชยและอุตสาหกรรม, กรำ
ปฏิบัติกรำพำณิชย และนโยบายกรำพำณิชย, คุณภำพหรือภำวะของกรำธุรกิจ ฯลฯ

คำ BUSINESS	นึ่งคร่งกับค้ำว่ำ	ธุรกิจ
คำ บัณฑิตย	แปลว่ำ	ควำมรู้
ธุรกิจบัณฑิตย	แปลว่ำ	ควำมรู้ทำงธุรกิจ

๒. เรื่องครำหรือเครื่องหมำยของสถำบัน ; กระหม่อมคิจะใช้ครำ หรือเครื่องหมำย
พระสิริธำครำ

เหตุคคค กระหม่อมคินำกรำเรื่อง "พระศเคศ" ซึ่งทำนอคำรย์ และทำนนาคะประหัตถ์
เขียนไว้ในวำรธำร ศิลปำกร ปีที่ ๑ เล่มที่ ๕ พ.ศ. ๒๔๘๐ ว่ำ พระศเคศ เป็นเทพประจำ
ควำมขำจัดและเป็นผู้อำนวยควำมสำเริจให้แ่งคิจกรำค้ำง ๆ ฯลฯ คินเศวร แปลว่ำ ผู้เป็น
ใหญ่ในควำมคิคิดค้ำจัด, และ สิทธิธำครำ แปลว่ำ ผู้อำนวยควำมสำเริจผล แต่คคท้วไปนึ่งนึ่งใจ
ว่ำ พระศเคศ เป็นเทพเจ้ำแ่งคิศิลป อย่างทีมำไรเป็นครำของกรมศิลปำกร โดยมีแ่งว่ำเจ็ดควำง
อันหมำยเชิง ศิลปเจ็ดอย่างปรำกฏอยู่ในครำนั้น หรือครำโรงเรียนคิหัตถ์คครูประธมพระนคร เริ่ม
ตั้งแต่สมัยทีกระหม่อมเรียนอยู่ เมือปีพ.ศ. ๒๔๘๐ กระหม่อมเจ้ำใจว่ำ พระสิริธำครำหรือ
พระศเคศนึ่ง จะใช้เป็นเครื่องหมำยเพื่อควำมสรวิศคิมกคคและควำมสำเริจในคิจกรำของสถำบัน
ของกระหม่อมคิ

คริ่งแรกกระหม่อมนึ่งจะใช้ครำ Mercury (Hermes) ซึ่งควำมนิยำของโรมันว่ำเป็น
เทพเจ้ำแห่งกรำพำณิชย, แ่งควำมขำมำญ, และควำมฉลัดเฉยว, กรำเดินทำง และรวมทั้ง
โจรกรรมค้ำว แต่อคำรคือเหตุคคคกมมีงคู้หัตถ์ Mercury คิอประจำนึ่ง เพราะคิอว่ำเป็น
เทพเจ้ำทีมีเวทย์มนต์เชิงค้ำว ซึ่งคิได้มิกำรนำไปเป็นเครื่องหมำยของกรำแพททย และกรำ
ธำรำนธศษในทวกรวันนึ่งเสียแล้ว หำกจะนำ Mercury มำไรเป็นเครื่องหมำยของสถำบันนึ่ง
คนทิ่งหลำยทีไม่คิองรำก (ศัพท) ก็คงจะหวัระ และอำจะเสยไปคิจกรำทีกระหม่อมจะใช้ครำ
พระศเคศ นึ่งอำเป็นคิ

กระหม่อมจึงขอประทานควำมกรุขำจกทำนอคำรย์คิให้ค้ำแนะนำ ในเรื่องทีกระหม่อม
รบกวนมำจกคคทิ่งตองเรื่องนึ่งว่ำควำมไม่ครำอ้อย่างไร ประกำรคิด้วย ทิ่งนึ่งจะเป็นพระคูน
หำทีสุดคิได้

ด้วยควำมนับถืออ้อย่างสูง

(ไสว สุทธิพิทักษ์)

ลักษณะและรูปแบบศิลปกรรมพระสิทธิดา

ในคติเก่าของฮินดู ปรากฏชื่อพระสิทธิดาเป็นปางที่ ๗ ของพระคเณศ ซึ่งมีเศียรเป็นช้าง มี ๔ กร ถือช่อดอกไม้ ขวาน มะม่วง และลำอ้อย ส่วนวงวนั้นชูขนม ในความหมายผู้ประทาน ความอุดมสมบูรณ์ให้แก่โลก ตามคติของฮินดูแต่โบราณจะทำ พระคเณศปางต่างๆ มีเศียรเป็นช้างทั้งสิ้น ส่วนพระสิทธิดา ในตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มีลักษณะต่างไป กล่าวคือ มีลักษณะเป็นเทพที่มีเศียรและรูปร่างอย่างมนุษย์ ประทับนั่งบนพระแท่นในท่าห้อยพระบาทข้างซ้าย พระบาท ขวาพับอยู่บนอาสนะ นุ่งสนับเพลาและทรงเครื่องประดับ อย่างไทย พระหัตถ์ขวาถือขอช้าง พระหัตถ์ซ้ายถือสมุดบัญชี

ใต้พระแท่นมีลายเป็นรูปหนู ซึ่งเป็นพาหนะของพระคเณศ หากพิจารณาจากลักษณะและ รูปแบบดังกล่าวเป็นงานประติมากรรมเทพเจ้าในอุดมคติของไทยเป็นศิลปกรรมร่วมสมัย คล้ายกับประติมากรรมเทพเจ้า ที่สร้างขึ้นในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ช่วงปลายพุทธศตวรรษ ที่ ๒๕ - ต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๖ เช่น พระอินทร์ ที่หน้าโรงแรมอัมรินทร์พลาซ่า พระพรหม เอราวัณ ที่หน้าโรงแรมเอราวัณ พระวิษณุกรรม ที่หน้าวิทยาลัยอุเทนถวาย ตลอดจน พระพรหม ก็มีลักษณะเครื่องทรง ท่าทาง และทำนองคล้ายกัน ซึ่งเป็นแบบลักษณะของ เทพเจ้าตามอุดมคติที่นิยมในยุคนี้

นอกจากนี้ พระสิทธิดาน่าจะเป็นบุคลาธิษฐานของความสำเริง โดยสื่อออกมา ในรูปของเทวดาที่ประทานพรแห่งความสำเร็จ ใช้ชื่อและความหมายอันเป็นมงคลของ พระพิฆเนศวร์ ซึ่งเป็นเทพผู้ขจัดปัดเป่าอุปสรรคและขณะเดียวกันก็ประทานความสำเร็จ แก่ผู้บูชา ดังนั้นการนำพระคเณศในความหมายชื่อ พระสิทธิดา มาเป็นสัญลักษณ์ ประจำสถาบัน จึงนับเป็นสิริมงคลอย่างยิ่ง ด้วยเป็นเทพแห่งการประทานปัญญาความ

ฉลาด และความสำเร็จแก่ผู้ศึกษาใน มหาวิทยาลัยแห่งนี้

สัญลักษณ์แห่งดวงตราประจำสถาบัน

ดวงตรา เป็นรูปพระสิทธิดาประทับนั่งบนแท่น มีวงกลมล้อมรอบ ๒ ชั้น ขอบของวงกลมนอกประดับด้วยกลีบบัวซ้อนกัน ๓๒ กลีบ ระหว่างวงกลมด้านนอกกับวงกลมด้านในมีนพรัตน์ หรือดวงแก้ว ๙ ดวง วางอยู่ห่างกันเป็นช่วงเท่าๆ กัน

ส่วนประกอบของตราประจำสถาบัน ซึ่งมีกลีบบัวซ้อนกัน ๓๒ กลีบ มีวงกลมนอกและแก้ว ๙ ดวงนพรัตน์ ระหว่างวงกลมวงในนั้น มีความหมายดังนี้

ดวงที่ ๑ มีความรู้ในเรื่องภาษาดี
ดวงที่ ๒ มีความรู้หรือวิชาการต่างๆ
ในด้านธุรกิจดี
ดวงที่ ๓ มีความสามารถใช้ความรู้นั้นๆ
ดวงที่ ๔ มีความคิดก้าวหน้า
ดวงที่ ๕ มีความขยันขันแข็ง เอาใจใส่
และอดทน

ดวงที่ ๖ มีมารยาทอันดีงาม และ
มีความซื่อสัตย์สุจริต
ดวงที่ ๗ มีความรับผิดชอบในหน้าที่
ดวงที่ ๘ รู้จักใช้โอกาส
ดวงที่ ๙ มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติ
หน้าที่

กลีบบัวซ้อนกัน ๓๒ กลีบ ดอกบัว หมายถึง ความงาม ความดี ความเจริญ และ
คุณธรรมจำนวน ๓๒ หมายถึง อากาทรครบถ้วนบริบูรณ์ ๓๒ ประการของมนุษย์ ฉะนั้น
กลีบบัวซ้อนกัน ๓๒ กลีบ จึงเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และถูกต้อง
ดีงาม

ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต นั้นได้มีการปรับเปลี่ยนตราสัญลักษณ์ใหม่
คือ I-World หมายถึง ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน ภายใต้แนวคิดมหาวิทยาลัยก้าวหน้า
โดยใช้ตัวอักษรตัวย่อ DPU (Dhurakij Pundit University) และมี
สัญลักษณ์ลูกโลกอยู่ที่ปลายด้านบนของตัว U ซึ่งมีลักษณะเป็น
สัญลักษณ์ Infinity (∞) ซึ่งหมายถึง การเรียนรู้ที่ไม่ที่สิ้นสุด
และมีสโลแกนใหม่ว่า Progressive University หรือมหาวิทยาลัย
แห่งอนาคตที่มุ่งสร้างโอกาส และสร้างอนาคตให้กับนักศึกษาทุกคน
ใช้สีม่วงและฟ้าซึ่งเป็นสีประจำมหาวิทยาลัย

